

Täysistunto

Torstai 7.3.2024 klo 16.00—18.03

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 105/2023 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 1/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Nyt tämän mietinnön meille esittelee puheenjohtaja, edustaja Eerola.

Keskustelu

17.05 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pieni hetki, odotetaan, että väki pääsee täältä ulos.

Väkihän voisi tulla myös sisään tässä vaiheessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No, toivottavasti, mutta näyttää olevan nyt linja noin päin. — No niin, nyt olkaa hyvä, edustaja Eerola.

Kiitoksia, rouva puhemies! — Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia sekä eräitä muita lakeja. Tavoitteena on täydentää niin kutsutun unionipetosdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa. Tämä kyseinen direktiivi koskee unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjuntaa, sisältäen vähimmäissäännökset rikoksista ja rangaistuksista.

Tämä kyseinen direktiivi on pantu kansallisesti täytäntöön aprillipäivänä 1.4.2019 voimaan tulleilla lainsäädäntömuutoksilla, mutta komissio on käynnistänyt Suomea ja eräitä muita jäsenvaltioita vastaan rikkomusmenettelyn, koska se on katsonut, ettei direktiivin velvoitteita ole kaikilta osin pantu ihan riittävästi täällä meillä kansallisesti täytäntöön.

Tässä lakivaliokunnan yksimielisessä mietinnössä valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä täysin muuttumattomina. Valiokunta käsittelee mietinnössään keskeisimpiä muutosehdotuksia, jotka koskevat Euroopan unionin varojen väärinkäytön yrityksen rangaistavuutta ja oikeushenkilön rangaistusvastuun alan laajentamista. Tämän lisäksi mietinnössä käsitellään myöskin virkamiehiä ja kansanedustajia koskevaa rikosoikeudellista sääntelyä. Eli nyt tarkkana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

Ensin tästä Euroopan unionin varojen väärinkäytön yrityksen rangaistavuudesta: Euroopan unionin varojen väärinkäytön yrityksen osalta hallituksen esityksessä ehdotetaan sen säätämistä nimenomaisesti rangaistavaksi. Lakiteknisenä ratkaisuna tässä ehdotetaan, että rikoslain 40 luvun 8 a §:ssä säädetään uudesta rangaistussäännöksestä, Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä, jonka yritys säädetään pykälän 3 momentissa nimenomaisesti nyt sitten rangaistavaksi. Vastaava sääntelyratkaisu ehdotetaan toteutettavaksi törkeän tekemuodon osalta rikoslain 40 luvun 8 b §:ssä. Meidän saamamme selvityksen perusteella valiokunnassa katsotaan tämän ehdotetun ratkaisun säätävän asiasta nyt aiempaa selkeämmin.

No, sitten seuraavaksi tämä virkamiehiä ja kansanedustajia koskeva rikosoikeudellinen sääntely:

Valiokunta käsittelee mietinnössään tarkemmin siis myös virkamiehiä ja meitä itse kukin eli kansanedustajia koskevaa rikosoikeudellista sääntelyä. Tämä johtuu siitä, että hallituksen esityksessä ehdotetut uudet rangaistussäännökset Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä ja sen törkeästä tekemuodosta koskevat sekä virkamiehistä että myöskin kansanedustajaa. Nykyisin unionin varojen väärinkäytöstä rangaistaan sen sijaan kahden erillisen rangaistussäännöksen nojalla, eli virkamiehen osalta virka-aseman väärinkäyttöä koskevan säännöksen nojalla ja sitten kansanedustajan osalta Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskevan säännöksen nojalla.

Tässä meidän mietinnössä todetaan, että ottaen huomioon kansanedustajan perustuslainen erityisasema ja sitten edelleen se, ettei kansanedustaja edustajatoimessaan ole minikäänlaisessa virkasuhteessa oleva virkamies eikä rikosoikeudellisessa virkavastuussa, kansanedustajaa koskevan rangaistussääntelyn eriyttäminen virkamiehiä koskevasta sääntelystä olisi lähtökohtaisesti perusteltua edelleen tässäkin yhteydessä. Tämä kuitenkin johtaisi sitten säädösteknisesti tietyllä tapaa epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen, sillä rikoslain 40 luku sisältäisi sitten kaksi tekotapatunnusmerkistöltään ihan identtistä säännöstä, jotka eroaisivat toisistaan vain henkilöllisen soveltamisalan osalta. Myöskin muita sääntelyvaihtoehtoja tuotiin valiokuntavaiheessa esille keskusteluun, mutta sitten niillä todettiin olevan monella tapaa monimutkaisia heijastusvaikutuksia muuhun rikoslain sääntelyyn.

Lakivaliokunta näin ollen puoltaa esityksessä ehdotetun ratkaisun hyväksymistä. Merkityksellistä tältä kannalta on sitten se, että ehdotettu sääntelyratkaisu on säädösteknisesti selkeä, samoin kuin edelleen se, että ehdotetun säännöksen tunnusmerkistössä tai nimikkeessä ei miltään osin viitata virkavastuuseen tai virka-aseman väärinkäyttöön. Eli valiokunta painottaakin tässä mietinnössään, ettei ehdotettu säännös merkitse sitä, että kansanedustajaa pidettäisiin virkamiehenä tai virkavastuussa olevana.

Sitten vielä lyhyesti tämä oikeushenkilön rangaistusvastuu ja mitä siihen liittyy: No, tässä unionipetosdirektiivissä edellytetään, että siinä määritellyistä rikoksista voi kansallisen lain nojalla seurata myös oikeushenkilön rangaistusvastuu. Direktiiviä täytäntöön pantaessa arvioitiin, ettei rikoslain 40 lukuun ole tarpeen sisällyttää säännöksiä oikeushenkilön rangaistusvastuusta. Hallituksen esityksessä on kuitenkin katsottu komission perustellun lausunnon johdosta, ettei tämä ole direktiivin täytäntöön panemisen kannalta riittävää, minkä vuoksi ehdotetaan, että lahjuksen ottamisesta, lahjuksen ottamisesta kansanedustajana ja edelleen Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskevasta oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään erikseen. Samalla tässä ehdotetaan, että rikoslain säännöksestä, jonka mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä ei sovelleta julki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

sen vallan käytössä tehtyyn rikokseen, säädetään nimenomainen poikkeus edellä mainittujen rikosten osalta.

Lakivaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä, todeten kuitenkin pitävänsä tärkeänä, että rikoslain säännöksestä, jossa poissuljetaan oikeushenkilön rangaistusvastuu julkisen vallan käytössä tehtyjen rikosten osalta, poiketaan tässä yhteydessä vain kapea-alaisesti eli koskien vain edellä mainitsemiani esityksessä tarkoitettuja rikoslain 40 luvun rikoksia. Elikkä siis on perusteltua, että kansallisessa täytäntöönpanossa rajaudutaan vain näihin välttämättömiin muutoksiin.

Valiokunnan päätösehdotus siis on, että eduskunta hyväksyy muuttumattomana hallituksen esitykseen HE 105/2023 sisältyvät 1.—8. lakiehdotuksen. Valiokunnan mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Hyvä, kiitoksia esittelystä. — Seuraavaksi edustaja Vornanen.

17.14 Timo Vornanen ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Luottamustehtävissä tapahtuvien väärinkäytösten ja rikosten ehkäiseminen sekä niistä rankaiseminen kuuluu toimivan yhteiskunnan kulmakiviin. Lainsäädäntö tulee pitää ajan tasalla näiden rikosten osalta, jotta luottamus viranomaisiin ja instituutioihin voidaan säilyttää.

Tässä esityksessä tarkennetaan petosten torjuntaa Euroopan unionissa. Alun perin tähän liittyvä lainsäädäntö on tullut Suomessa voimaan jo vuonna 2019, mutta nyt tähän lainsäädäntöön tehdään tarkennuksia. Lakivaliokunta on todennut, että näitä tarkennuksia voidaan pitää perusteltuina ja tarpeellisina. Tarkennusten kohdentaminen on erityisesti EU:n varojen väärinkäytön ja sen yritysten ehkäiseminen.

Esityksessä todetaan, että Euroopan unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvat rikokset ovat suhteellisen harvinaisia. Haluaisin kuitenkin nostaa esille sen, että tapahtuessaan näitä rikoksia on syytä pitää vakavina pelkästään jo symbolisen merkityksensä takia. EU säätelee suoraan 450 miljoonan ihmisen elämää, minkä vuoksi yksittäisetkin unioniin liittyvät väärinkäytökset saattavat horjuttaa kansalaisten luottamusta viranomaisiin ja yhteisiin järjestelmiin.

EU-jäsenyys on tämän hetken realiteetti riippumatta siitä, pidämmekö siitä vai emme. Joka tapauksessa tämä on mielestäni tervetullut esimerkki siitä, että EU:ssa tunnistetaan tällaisten rikosten ehkäisyn merkitys yleiseen luottamukseen ja valtioiden väliseen toimintaan Euroopassa.

Arvoisa rouva puhemies! Katsonkin, että direktiivin toimeenpano ja talousrikosten paras mahdollinen estäminen EU:ssa on myös Suomen kansallinen etu. Kannatan lämpimästi tätä esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

17.16 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos lakivaliokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä. — Tässä lakiesityksessä on tarkoitus täydentää unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjuntaa rikosoikeudellisin keinoin koskevan direktiivin täytäntöönpanoa. Tämä direktiivihän on otettu Suomessa käyttöön 2019, ja nyt sitten komission antamien mainintojen takia siitä, että lakia on hieman muutettava ja lainsäädäntö ei ole tarpeeksi riittävä, tämä esitys on täällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

Tämä hallituksen esitys tarkoittaa siis sitä, että käsitellään Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä, ja sitä, että niistä rikoksista tulee tulla tuomituksi. Nämä väärinkäytöksethän voivat olla muun muassa lahjuksen ottamista tai sellaista toimintaa, mikä vahingoittaa unionia, kun varoja käytetään väärin, ja tämä koskettaa myös sitä, jos todennäköisesti vahingoittaa unionin taloudellista etua.

Tämän esityksen muutosehdotusten tavoitteena on selkiyttää ja varmistaa, että kansallinen lainsäädäntö täyttää unionin petosdirektiivin velvoitteet kaikilta osin riittävän yksiselitteisesti. Nostan yhden esimerkin täältä, mitä hallituksen esityksessä täydennetään, eli pakkokeinolakia ja poliisilakia ehdotetaan täydennettäväksi muun muassa siten, että ylimääräistä tietoa saa käyttää myös Euroopan unionin varojen väärinkäytön selvittämiseksi. Tämä ylimääräinen tietohan on muun muassa sitä, että telekuuntelua kun käytetään, niin sieltä saatu ylimääräinen tieto on mahdollista myös käyttää jatkossa.

Elikkä pidän erittäin tärkeänä ja hyvänä, että esitys viedään eteenpäin, ja mietintö olikin yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

17.19 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos lakivaliokunnan puheenjohtajalle. — Euroopan unionin komissio on antanut Suomelle 1.6.2023 perustellun lausunnon, jonka mukaan Suomen lainsäädäntö ei ole kaikilta osin riittävä niin sanotun unionipetosdirektiivin täytäntöönpanon osalta. Esityksen tarkoituksena on täydentää unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjuntaa rikosoikeudellisin keinoin koskevan direktiivin täytäntöönpanoa. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät lainmuutokset ovat tulleet Suomessa voimaan 1.4.2019.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, pakkokeinolakia, rikosrekisterilakia, rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia, liiketoimintakiellosta annettua lakia sekä poliisilakia. Muutoksilla tarkennetaan eräiden EU:n taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten rangaistavuuden alaa muun muassa yritysten osalta sekä oikeushenkilön rangaistusvastuun alaa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys sisältää muutoksia muun muassa Euroopan unionin varojen väärinkäyttöön, joka säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rangaistussäännöksellä, ja tämän rikoksen yritys säädettäisiin nimenomaisesti rangaistavaksi. Lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin lahjuksen ottamista, lahjuksen ottamista kansanedustajana ja Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskeviin rikoksiin, kun rikos vahingoittaa tai todennäköisesti vahingoittaa unionin taloudellista etua. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin tällöin myös julkisen vallan käytössä tehtyyn rikokseen, kun oikeushenkilö, jonka puolesta tai hyväksi rikos on tehty, ei ole valtio tai muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö sen käyttäessä julkista valtaa rikoksen tekemisen yhteydessä tai julkinen kansainvälinen järjestö.

Muutokset kohdistuvat myös pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja rikosrekisterilakiin, joihin tehtäisiin tarvittavat muutokset, jotka johtuvat ehdotetuista rangaistussäännösten muutoksista.

Direktiivin velvoitteiden voidaan katsoa käytännössä toteutuvan kattavasti kyllä jo nykyisin. Tässä esityksessä on kysymys kuitenkin ennen muuta siitä, että lainsäädäntö vastaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

riittävän yksiselitteisesti direktiivin vaatimuksia. Merkitykseltään lainmuutosten arvioidaan olevan verrattain vähäisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Lainsäädäntöömme tehtävät muutokset ovat tärkeitä, sillä nykyinen lainsäädäntöemme ei välttämättä kata EU:n varojen väärinkäytön yrityksiä riittävän yksiselitteisesti direktiivin edellyttämässä laajuudessa. Vaikka joitakin yrityksiä voidaan rangaista nykyisellä lainsäädännöllä, on olemassa tilanteita, joissa lain riittävyys ei ole täysin selvää. Direktiivin sanamuoto velvoittaa säätämään rangaistavaksi jo yritykset suorittaa ennakollisia toimia varojen väärinkäyttämiseksi. Tällaisia ovat muun muassa varojen sitominen tai osoittaminen väärään käyttötarkoitukseen.

Nykyiset säännökset eivät välttämättä kata näitä tilanteita riittävän selkeästi, mikä voi johtaa tulkintaongelmiin ja lainsäädännön epäselvyyteen. Erityisesti virka-aseman väärinkäytön ja kansanedustajien tekojen osalta voi olla tilanteita, joissa nykyiset säännökset eivät kata yrityksiä ennakollisista toimista, jotka eivät ole johtaneet varsinaiseen vahinkoon tai rikoksen toteutumiseen. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa toimintaa ei voida rangaista, vaikka se täyttäisi direktiivin edellyttämän yrityksen käsitteen. Vaikka tällaisia tilanteita ei ole vielä esiintynyt käytännössä, on tärkeää varmistaa, että lainsäädäntö täyttää direktiivin velvoitteet selkeästi ja yksiselitteisesti. On myös tärkeää, että pyrimme pitämään kiinni avoimuudesta sekä virkamiehiin ja kansanedustajiin liittyvästä luottamuksesta, jolla ennalta estämme järjestelmien rapautumista. Tästä syystä on tarpeen muuttaa lakia niin, että EU:n varojen väärinkäytön yritykset säädettäisiin rangaistavaksi nykyistä selkeämmin ja kattavammin. Muutokset parantaisivat lainsäädännön selkeyttä ja vastaisivat direktiivin asettamiin vaatimuksiin samalla säilyttäen asianmukaiset oikeussuojakeinot ja viranomaisten toimivaltuudet. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On todella hyvä, että julkisten varojen käyttöön kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Euroopan unionissa, kuten tiedämme kaikki, on tapahtunut erilaisia rahojen väärinkäytöksiä. Se on joillakin alueilla jo melkein legenda, että siellä niitä rahoja on käytetty ilman minkäänlaisia suunnitelmia jopa sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat selvästi rikollisia tekoja. Elvytyspaketti lienee tehnyt siinä maailmanennätyksen. Kun on kuullut ja esimerkiksi Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimen lausuntoja lukenut muutamia, niin kyllä se on niin leväperäistä rahankäyttöä, että jos esimerkiksi Suomen kunnissa — jokainen meistä tietää kuntatalouden, miten sitä hoidetaan — olisi hoidettu valtuutettujen tai virkamiesten toimesta taloutta niin keltotomilla tavoilla, niin olisi käräjäoikeuksissa kyllä tungosta. Ihan varmasti olisi. Mutta hyvä näin, että saadaan nämä direktiivit ja lait sille tasolle, että julkisten varojen väärinkäyttöä pystytään estämään. Koskaanhan sitä täydellisesti ei pystytä estämään, mutta hyvä, että suunta on oikea.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on yksi merkittävä tapahtuma, jonka tunnen sydämesäni parhaillaan: perussuomalaiset ovat käyttäneet tässä keskustelussa erittäin lämpimiä puheenvuoroja Euroopan unionista. Muistan, että aikanaan kun kunnioittamani jo veteraaniedustaja Timo Soini käytti täällä puheenvuoroja, hän aloitti aina, että ”siellä EU, missä ongelma”. Nyt on tästä ajasta näköjään menty aika paljon eteenpäin, niin että voisi sanoa, että tämä on oikeastaan minun vaatimattoman poliittisen urani aikana historiallinen päivä, kun tämä sanonta ”siellä EU, missä ongelma” — vai oliko se päinvastoin, mutta joka ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

pauksessa — joutuu näköjään nyt romukoppaan. Voin sanoa, että olen erään poliittisen urani ison rajapyykin ohittanut, kun tämän sain kuulla teidän kertomananne. Kiitän siitä. [Arja Juvonen: Rötösherrakuri EU:ssakin! — Juho Eerola pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No, otetaan vastauspuheenvuoro. — Edustaja Eerola.

17.25 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hienoa, että ollaan saatu olla mukana edustaja Hoskosen tällaisessa historiallisessa hetkessä täällä eduskunnassa. On tulkittu, että pidämme EU-myönteisiä puheenvuoroja.

Mielestäni tuossa edustaja Vornanen omassa puheenvuorossaan kiteytti tämän meidän uuden asennon aika täydellisesti, kun hän sanoi, että nykyinen realiteetti on se, että me olemme Euroopan unionin jäsen, pidimmepä siitä tai emme. Olkoon se meidän linjamme tästä eteenpäin sitten tämä. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Autto.

17.26 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! On ollut erittäin mukavaa kuunnella tätä rakentavaa EU-keskustelua, ja uskonpa, että itse asiassa tässä puheenvuorossakin saat vielä tapailla eräänlaista historiallista merkipaaluja. Se saattaa edustaja Hoskosta kiinnostaa, kun hän on tänään tällaista päivää saanut elää, että voi tehdä merkintöjä aikakirjoihin.

Mutta mennään, arvoisa rouva puhemies, ensin tähän itse hallituksen esitykseen ja mietintöön. Tuossa edellähän lakivaliokunnan erittäin taitavaksi tunnettu puheenjohtaja Eerola esitteli mietinnön, ja lakivaliokunnassa on tehty hyvää työtä mietinnön suhteen, josko totta kai myöskin valtioneuvoston piirissä, kun on valmisteltu tätä hallituksen esitystä. Meillä suomalaisillahan on sillä tavalla hieno tilanne, että Suomi lienee ei vain Euroopan unionissa vaan koko maailmassa vahvimpia oikeusvaltioita, ja meillä laki ja toisaalta oikeusturva ja lainkäyttö ovat vahvalla tasolla. Mitä tulee esimerkiksi korruption torjuntaan yhteiskunnassa, niin monissa kansainvälisissä vertailuissa arvioidaan, että Suomi on maailman vähiten korruptoituneimpia ellei kaikkein vähiten korruptoitunut maa. Tämä on tietysti asia, josta meidän tulee pitää kiinni jatkossakin. On myös tärkeää, että Suomi on monella tavalla hallintonsa osalta kaikkein läpinäkyvin maa, ja myös esimerkiksi median toimintaedellytyksiä arvioitaessa Suomi sijoittuu aivan maailman kärkeen. Tämähän on todella tärkeää ja välttämätöntä, että media pystyy toimimaan siinä omassa vastuullisessa ja tärkeässä roolissaan, niin kuin itsekin ehkä tykkäävät kutsua, vallan vahtikoirana. Eliikkä katsovat perään, että kaikki asiat menevät lakien ja asetusten mukaan oikein.

No, arvoisa rouva puhemies, niin kuin edellä pidetyissä hyvissä puheenvuoroissa on käynyt ilmi, Euroopan unionihan on kasvanut koko maanosamme yhdistäväksi yhteisöksi, ja Euroopan unionin toiminnassa liikkuvat tietysti myös valtavan suuret taloudelliset voimavarat, jotka houkuttavat piiriinsä myös potentiaalisia väärinkäytöksiä. On tärkeää, että näihin väärinkäytöksiin jämäkästi puututaan, ja tämä unionipetosdirektiivi tietysti sitä varten on säädetty. On mielestäni tärkeää, että vaikka Suomi on monella tapaa mallimaa näissä asioissa, niin myös Suomi sitten omaan lainsäädäntöönsä tuo riittävän selkeät kirjaukset ja riittävän selkeät lakipykälät siitä, että nämä direktiivin vaatimukset myös meidän lainsäädännössä täyttyvät, ja tässä nimenomaisessa tapauksessa nimenomaan myös siitä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

edes yritys käyttää väärin EU-varoja säädetään rangaistavaksi. On myös hienoa, että suomalaisen oikeusjärjestelmän erityispiirteitä on pystytty tunnistamaan, ja valiokunnassa on käytetty aikaa tähän, niin kuin lain valmistelussakin on ratkottu sitä, että tosiaan tämä virkamiesmääritys ja se ero, joka on päätöksentekijöillä ja virkamiehillä, pystytään sitten ratkaisemaan Suomen oikeusjärjestelmän kannalta kestäväällä tavalla.

Kaiken kaikkiaan siis todella arvokasta, rouva puhemies, että tämä mietintö on nyt ensimmäisessä käsittelyssä, ja hyvillä mielin varmasti voimme juuri tässä muodossa asian hyväksyä.

Kun tässä on tätä rakentavaa EU-keskustelua käyty, haluan tosiaan tuoda tällaisena pääministeri Orpon hallituksen rakentavan EU-vaikuttamisen yhtenä hyvänä esimerkkinä myöskin koko eduskunnan tietoon sen, mikä ehkä myös jo tiedotusvälineiden kautta on tietoonne tullut, että tässä paljon eduskuntaakin viime viikolla puhuttaneessa yritysvastuudirektiivissä tosiaan puheenjohtajamaa Belgia on nyt tuonut pöytään senkaltaisen tekstiesityksen, jossa Suomen niin valtioneuvoston omassa kannassaan kuin suuren valiokunnan muodostamassa eduskunnan kannassa ilmaistuihin huoliin on nyt vastattu.

Tämä on mielestäni, nyt kun edustaja Hoskonen on täällä kaivannut näitä historiallisia esimerkkejä, esimerkki siitä, että kyllä, EU:ssa voidaan vaikuttaa. Rakentavalla, kriittisellä otteella pääministeri Orpon hallitus on mielestäni nyt historiallisella tavalla muuttanut Suomen otetta EU-asioiden hoitoon ja ollut edistämässä senkaltaista kompromissia, joka vastaa niihin vakaviin huoliin Suomen oikeusjärjestelmän osalta, joita Suomen eduskuntakin on suuren valiokunnan lausunnon myötä ollut ilmaisemassa. Tämä on mielestäni merkittävä historiallinen muutos, ja tätä linjaa on mielestäni hyvä jatkaa, yhteistä Eurooppaa rakentaen sellaisella otteella, joka kuitenkin huomioi Suomen erityispiirteet. Ja kun näin toimitaan, EU saavuttaa vahvan legitimitetin eri jäsenmaissa.

Tässä tapauksessa Suomella on ollut omia huoliaan, ja on aivan eri asia vielä, miten tämä mahdollinen direktiivi sitten huomenna tuolla Coreperissa eli neuvoston pysyvien edustajien kokouksessa etenee, koska monet muutkin maat ovat ilmaisseet omia huoliaan asiaan liittyen. Mutta Suomi ei enää ole millään tavalla äänetön yhtiömies, kun EU-lainsäädäntöä tehdään, vaan me tuomme omat huolestukset rakentavalla tavalla esiin, pyrimme vaikuttamaan siihen, että tärkeisiin lainsäädäntöhankkeisiin, kuten tähän, löydetään yhteinen kestävä ratkaisu, ja niitä viedään sitten yhdessä eteenpäin. Tosiaan asia on sitten vielä suurten jäsenmaiden käsissä, että eteneekö se lopullisesti, mutta Suomi on oman rakentavan osansa tehnyt.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä on näitä myönteisiä EU-puheenvuoroja käytetty useita, niin halusin tämänkin nyt koko eduskunnan tietoon tässä tuoda. [Aki Lindén: Sopivasti oppositiokin kiritti!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

17.33 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on varsin hyvin avattu tämän esityksen sisältöä, ja en sitä lähde enää erikseen purkamaan. Ja myöskin ilo on ollut nähdä, miten hyvässä hengessä se on tehty.

EU:ssa liikkuu tosiaan valtavat rahat, ja varojen väärinkäyttöä on pyrittävä kaikin keinoin estämään. Tämä esitys onkin hyvää jatkumoa sille korruption vastaiselle työlle, jota EU:ssa on tehty, niin että kyllä se EU ehkä johonkin hyväänkin pystyy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

Tässä esityksessä on hyvää myöskin se, että esitetyt säännökset koskevat myös kansanedustajia. Ei voi olla niin, että jokin yhteiskunnallisesti merkittävä päättävä taho olisi vakavaan yhteiseen omaisuuteen liittyvässä rikoksessa lain kouran ulottumattomissa. Sen suhteen näistä on hyvä säätää, jotta myöskin estävä vaikutus tämän tyyppiselle toiminnalle olisi.

Siksi tämä esitys onkin kannatettava, vaikka se tulee EU:sta, jonka hirveä ystävä valittavasti en ole. On pakko todeta, että kai sieltä tosiaan tulee jotain hyvääkin, vaikka kokonaisuus taitaa edelleen olla varsin paljon pakkasen puolella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Niemi.

17.34 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa rouva puheenjohtaja! Olen erittäin tyytyväinen lakivaliokunnan puheenjohtajan edustaja Eerolan esitykseen ja kertomukseen siitä, millä tavalla on tarkoitus muuttaa näitä sääntöjä ja lakeja. Useampana vuonna meillä tarkastusvaliokunnassa on käynyt EU:n tilintarkastustuomioistuimen edustaja, joka on kertonut ikään kuin sellaisena automaationa, että, juu, kyllä täältä nyt joka vuosi taas näitä miljoonia lähtee ja lähtee. Minään vuonna siihen ei ole saatu minkään näköistä muutosta. Se on valtavia summia, mitä menee sitten erilaisille petosjutuille ynnä muille vuosittain. Toivottavasti saadaan niin paljon tiukennettua näitä lakeja ja sääntöjä, että tähän saadaan oikeasti muutos. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

17.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä lyhyesti lopuksi tästä asiasta. Todellakin lakivaliokunnan puheenjohtaja Eerola esitti kyllä hyvin perustellun puheenvuoron, jonka tämän mietinnön esittelypuheenvuorossa äsken saimme kuulla. Hyvä näin, että yhteisten varojen käytön laillisuus edistyy. Se on rapautunut tuolla Keski-Euroopassa, varsinkin eteläisessä Euroopassa, Välimeren rannoilla. Sieltä kuullaan aina näitä kauhutarinoita, minne on mikäkin miljardi tai miljoona käytetty. Tälläkin hetkellä elvytyspaketin rahojen käyttö on vähän sitä sun tätä.

Tapasin tilintarkastustuomioistuimen yhden tuomarin, Hannu Takkulan, tässä hiljattain, ja keskusteltiin tästä asiasta. Onhan se aika käsittämätöntä, että siellä on miljardeja jaettu ja ei ole ollut mitään suunnitelmia. Ja jos ei ole suunnitelmia ja valvontaa, niin on syytä epäillä ainakin suomalaisen mittapuun mukaan erittäin merkittävistä väärinkäytöksistä. En usko, että tällä lailla tai direktiivillä pystytään sitä karsimaan, mutta ainakin tie on valittu oikein.

Mitä tulee sitten näihin hyviin menestyksiin tuolta Euroopan unionista, mitä juuri saimme tässä kuulla ja mihin suuren valiokunnan puheenjohtaja Autto ansiokkaasti omassa puheenvuorossaan palasi, toivoisin, että nyt tässä kotimaisessa energia-asiassa päästäisiin vihdoin ja viimein eteenpäin. Nimittäin tilanne on Suomessa nyt sellainen, että vaikka turve-sanaa ei tässä salissa saa käyttää, niin kyllä hyvänen aika, jos Etelä-Euroopasta tänne ajetaan muovijätettä poltettavaksi ja kotimaista energiaa emme saa käyttää, onhan se nyt oikeusmurha pahimmasta päästä. Ja meillä on edessä semmoiset ajat nyt — arvoisat edustajakollegat, haluan sanoa tämän painokkaasti — että jos me näitä mahdollisuuksia, mitä Euroopan unioni on meiltä estänyt, emme ota nyt aidosti käyttöön, olemme todella isoissa vaikeuksissa. Asiaan tämä ei kuulunut — pahoittelen, puhemies, että tähän pienen sivuloi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2024 vp

kan tein — mutta kun kerran Euroopan unionissa tällaisia uusia avauksia tehdään, niin toivon että te suuren valiokunnan puheenjohtajana, arvoisa kollega, otatte tämän esille, koska se on maailman puhtain teko, jos me saamme omiamme hoitaa täällä kunnolla. Sillä säästämme myös niitä paljon puhuttuja yhteisiä rahoja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

17.37 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hoskosen myönteisiin EU-puheenvuoronäkemyksiin, mitä löytyy tälle puolelle, haluan omalta osaltani sitä todentaa sillä, että Suomi taisi maksaa ja taitaa maksaa tälläkin hetkellä noin 2,3 miljardia euroa EU:lle. Minusta on äärettömän tärkeää, että meillä on mekanismit, joilla väärinkäytöksiä valvotaan siltä osin. Jos EU:lta jotain myönteistä tähän suuntaan on tulossa, niin tämä on kyllä varmasti yksi niistä. Tiedetään, että varsinkin Etelä-Euroopassa on hyvin erilainen näkemys meidän tukien tai EU-rahojen toisenlaisestakin käytöstä, ja siellä myös päättäjät ja luottamushenkilöt ovat ehkä saattaneet jopa olla näitten väärinkäyttäjien kohteena myöskin. Kyllä teen mielelläni päätöksiä sen eteen, että näitä korruptionaiheita tai väärinkäytöksiä saataisiin kiinni siltäkin osin. Tämä on vain Suomen etu kaikinensa. — Kiitos. [Aki Lindén: Taitaa olla yli kolme miljardia tällä hetkellä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Juvonen.

17.38 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tämän lakiesityksen tarkoituksena on vahtia myös suomalaisten rahoja siellä EU:ssa, eli Euroopan unionin varojen väärinkäytöksiä on ennalta ehkäistävä. Se vanha sanontahan menee niin, että kun kissa on pois, niin hiiret ovat pöydällä, ja sen takia on tärkeää tietää, mihin meidänkin lähettämät rahat menevät. Mikään rikollinen toiminta ei saa vahingoittaa unionin toimintaa, tai niitä varoja ei saa käyttää väärin. Myös siltä osin, jos meinaa käyttää ja jos todennäköisesti vahingoitetaan unionin taloudellista etua, on hyvä, että siellä on sitten vahtikoirat ja vahti päällä ja näihin tällaisiin rikoksiin pystytään puuttumaan. Siinä mielessä tämä on realistinen esitys, ja on hyvä, että nyt lakia täydennetään niiltä osin, mitä vuonna 2019 ei vielä tapahtunut.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 105/2023 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.